

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา 3 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านพระแก้ว โรงเรียนบ้านพรหมสะอาด และโรงเรียนสุขพรหมมิตรวิทยา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ตามมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 13 ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นเองเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ได้ใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลมาจัดระเบียบเป็นความเรียงลงในตารางจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบประเมินผล และด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 13 ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องในการประเมินคุณภาพภายนอก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Studies) โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนบ้านพระแก้ว โรงเรียนบ้านพรหมสะอาดและโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประกอบไปด้วย สมุดบันทึกการประชุม สมุดคำสั่ง สมุดนิเทศ สมุดเยี่ยม ธรรมเนียมสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น และศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2. การศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ได้สังเกตสภาพการเตรียมตัวของสถานศึกษาเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอก ของโรงเรียนบ้านพระแก้ว โรงเรียนบ้านพรหมสะอาด และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน ผู้วิจัยได้สังเกตการปฏิบัติงานของสถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ปรากฏว่าสถานศึกษาดังกล่าวได้เตรียมตัวเพื่อรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามที่ตั้งข้อสังเกตไว้เป็นอย่างดี

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การประเมินคุณภาพภายนอก ตามมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 13 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 13 ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนบ้านพระแก้ว โรงเรียนบ้านพรหมสะอาด และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน มีประเด็นการค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

1. การวางแผนการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนบ้านพระแก้ว มีการดำเนินงานประชุมคณะกรรมการ คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็น จัดตั้งคณะกรรมการออกแบบเครื่องมือในการสำรวจความคิดเห็นเพื่อหาจุดเด่นจุดด้อยของสถานศึกษา สถานศึกษาได้มีการออกแบบจัดทำแผนภูมิการบริหารสถานศึกษาโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแบบการบริหาร ซึ่งแผนผังการบริหารได้กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษาอย่างชัดเจน นอกจากนั้นสถานศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แผนกลยุทธ์ และเป้าหมายตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษาอีกด้วย ส่วนโรงเรียนบ้านพรหมสะอาด พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินงานคล้ายกับโรงเรียนบ้านพระแก้ว แต่ที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนบ้านพรหมสะอาดได้จัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 งาน เพื่อให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โรงเรียนสุพรรณภูมิศรีธาวิทยาคม มีการดำเนินงานโดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ตั้งคณะกรรมการวางแผนปรับปรุงสถานศึกษา ประชุมคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของสถานศึกษา จัดทำปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์ ธรรมนูญสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โดยออกคำสั่งแต่งตั้งมอบหมายงานเพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน กำหนดโครงสร้างแผนผังการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนบ้านพระแก้ว ประชาชนไม่เข้าใจในการหาจุดเด่นจุดด้อยของสถานศึกษา ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ปลดปล่อยให้เป็นภาระของสถานศึกษาฝ่ายเดียว การปฏิบัติงานของบุคลากรไม่เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารงาน ตลอดจนผู้ร่วมประชุมไม่สนใจแสดงความคิดเห็น เกิดความเกรงใจ การให้เกียรติผู้อาวุโส การให้เกียรติผู้มีตำแหน่งและการศึกษาสูง สถานศึกษาได้มีการแก้ไขปัญหา โดยสถานศึกษาประชุมชี้แจงทำความเข้าใจทุกครั้งเมื่อมีการประชุม สถานศึกษาส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ให้ชุมชนมีบทบาทแสดงความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนบ้านพรหมสะอาด

ปัญหาที่พบ คือ คณะกรรมการ ประชาชน ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ จะปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาฝ่ายเดียว การจัดทำโครงสร้างการบริหาร การออกแบบการบริหารจะให้สถานศึกษาออกแบบการบริหารเป็นส่วนใหญ่ การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สมาชิกที่มาร่วมประชุม ไม่สนใจแสดงความคิดเห็น เกิดความเกรงใจ การให้เกียรติผู้อาวุโส การให้เกียรติผู้มีตำแหน่งและการศึกษาสูง สถานศึกษาได้มีการแก้ไขปัญหา โดยสถานศึกษาประชุมชี้แจงทำความเข้าใจทุกครั้งเมื่อมีการประชุม สถานศึกษาส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ให้ชุมชนมีบทบาทแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โรงเรียนสุพรรณภูมิศรีธาวิทยาคม

ปัญหาที่พบ คือ ประชาชนไม่เข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วัฒนธรรมความเชื่อของชุมชน ความเกรงใจ การให้เกียรติผู้อาวุโส การให้เกียรติผู้มีตำแหน่ง และการศึกษาสูง ทำให้ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นในเวลาดำเนินการประชุมวางแผนปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหาโดยสถานศึกษาได้ส่งบุคลากรให้เข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้ และ

ประสบการณ์ในการดำเนินงาน การประชุมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษา และการให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาสถานศึกษาเพิ่มขึ้น

2. การปฏิบัติตามแผน พบว่า โรงเรียนบ้านพระแก้ว ได้มีการประชุมผู้ปฏิบัติงานทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกำหนดปฏิทินให้คำปรึกษาการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ส่วนโรงเรียนบ้านพรหมสะอาด ได้ให้ผู้ปฏิบัติงานตามแผนเข้าร่วมประชุม มีการนิเทศให้ความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ ได้ประชุมชี้แจงแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามแผน กำหนดปฏิทินการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลไว้อย่างชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามแผนเป็นอย่างดี

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนบ้านพระแก้ว บุคลากรไม่ตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบจากสถานศึกษา การปฏิบัติไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ชุมชนไม่มีบทบาทที่ชัดเจน และมีเวลาจำกัด การแก้ไขปัญหาโดยการวางแผนอย่างเป็นระบบ ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนโรงเรียนพรหมสะอาด ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรไม่ตระหนักในการทำงานตามแผนที่วางไว้ การแก้ไขปัญหา โดยสถานศึกษาประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรไม่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการแก้ไขปัญหาโดยสถานศึกษาวางแผนจัดระบบนิเทศงานอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้กำลังใจแก่บุคลากรทุกคน

3. การตรวจสอบประเมินผล พบว่า โรงเรียนบ้านพระแก้ว ได้จัดทำกรอบหรือคู่มือการนิเทศติดตามประเมินผล คณะครูมีสมุดนิเทศติดตามงานทุกคน มีการจัดเก็บข้อมูลทั้งในระบบคอมพิวเตอร์ และจัดทำเป็นเอกสารรูปเล่มเพื่อรายงานผลการประเมินตนเองให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ส่วนโรงเรียนบ้านพรหมสะอาด ได้จัดทำแผนนิเทศ ติดตามงาน จัดทำคู่มือประเมินคุณภาพภายใน จัดทำแบบประเมินโครงการเพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงาน และมีการจัดเก็บข้อมูลการประเมินเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตามตรวจสอบประเมินผลตามแผนงาน มีการจัดทำเครื่องมือนิเทศโครงการและเป้าหมายที่กำหนดไว้เพื่อจัดทำรายงานการประเมินตนเองให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนบ้านพระแก้ว บุคลากรขาดความสามารถในการประเมินผล ไม่มีทักษะการในการปฏิบัติงานตามแผน ปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง การจัดทำเอกสารรายงานตนเองล่าช้า และมีเวลาจำกัด แก้ไขปัญหาโดยผู้บริหารสถานศึกษาได้ประชุมชี้แจงให้บุคลากรทุกคนเห็นความสำคัญของการประเมิน และมีการตรวจสอบประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ส่วนโรงเรียนบ้านพรหมสะอาด ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรไม่ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เมื่อมีการประเมินผลแล้ว

สถานศึกษารายงานตนเองล่าช้า การแก้ไขปัญหโดยสถานศึกษาควบคุม กำกับ ตรวจสอบ
ทุกระยะ

4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน พบว่า โรงเรียนบ้านพระแก้ว ได้นำผล
การประเมินตนเองมาปรับปรุงงานโดยกำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการ
ประจำปี ส่วนโรงเรียนบ้านพรหมสะอาด และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ ได้นำข้อมูล
ผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผล รายงานผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้องทราบ และ
นำผลไปใช้ปรับปรุงวางแผนพัฒนาสถานศึกษา

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง บุคลากรขาดความรู้ ทักษะ ไม่มีประสบการณ์
ในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปวางแผนปรับปรุงงาน
การแก้ไขปัญหโดยสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายซึ่งเป็น
ตัวแทนจากคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิในเขตบริการสถานศึกษาเข้ามา
มีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 13 ของมาตรฐานการ
ศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนแกนนำ
อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
และผู้เกี่ยวข้อง มีข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยและสมควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การวางแผนการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนบ้านพระแก้ว โรงเรียนบ้าน
พรหมสะอาด และโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสังขะ
จังหวัดสุรินทร์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การตั้งคณะกรรมการ
วางแผนปรับปรุงการศึกษาในสถานศึกษา การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผน
บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแล้วการดำเนินการวางแผนคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก
เพื่อตอบสนองนโยบายเดียวกัน กล่าวคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ผู้สนใจต้องมาสมัครเองและเลือกสรรกันเองเพื่อหาคณะบุคคลมาเป็นคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2543 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
ของผดุงศักดิ์ แสงสว่าง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติตามกระบวนการ
ปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า
ครู – อาจารย์ในโรงเรียนขนาด 2 มีการปฏิบัติในขั้นตอนการจัดตั้งกรรมการโรงเรียนอยู่ในระดับ
มากที่สุด

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนบ้านพระแก้ว โรงเรียนบ้านพรหมสะอาด และโรงเรียน
สุขพรหมมีศรัทธาญาติ ไม่มีผู้มาสมัครเพื่อเสนอตัวเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือมีมาสมัคร

บ้างแต่ไม่ครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย การกระจายอำนาจ และไม่เห็นความสำคัญในบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจาร์ต บัญเชื่อง (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านโนนทอง และโรงเรียนบ้านท่าลี่ ที่พบว่า มีปัญหาความร่วมมือของประชาชน จากการประชุมผู้ปกครอง กรรมการศึกษา กรรมการหมู่บ้านและประชาชน ซึ่งมีอุปสรรคและ ปัญหา คือ ประชาชนไม่มีเวลาร่วมประชุม เพราะมีภารกิจมากและโรงเรียนไม่ได้ประชุมเสนอ แผนงานให้ประชาชนทราบทุกครั้ง การแก้ไขปัญหาโดยโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง เสนอชื่อกันเอง และ ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผนจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิรุทธิ์ จงจัดกลาง (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานตามจุดเน้นในการพัฒนา การปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกุดคำ (คงฤทธิ - คุรุราษฎร์สามัคคี) สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า การวางแผนจัดการศึกษาโดยคณะกรรมการโรงเรียน หน่วยงานองค์กรในท้องถิ่น การสนับสนุนให้องค์กรในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ที่พบว่าโรงเรียนได้ตั้งคณะกรรมการวางแผนปรับปรุงการศึกษานั้น ปัญหาที่พบไม่แตกต่างกัน คือ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนค่อนข้างน้อยและไม่เข้าใจการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ และไม่มีข้อมูล ในการตัดสินใจ ขาดทรัพยากรและวัสดุที่จำเป็นต่อใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเคล โคมบี้ (Claycomb, 1995 : 151 - A) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตการศึกษาแห่ง หนึ่งในประเทศอังกฤษ ที่พบว่า แม้วานโยบายจะมุ่งให้อำนาจการตัดสินใจเป็นของผู้ปกครองนัก เรียน ชุมชน ครูและตัวแทนของฝ่ายปกครองก็ตาม แต่อำนาจการตัดสินใจยังคงอยู่ที่นักการศึกษาเช่นเดิม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับด้านการเรียนการสอน สำหรับคณะกรรมการโรงเรียนฝ่ายปกครองนักเรียนนั้น มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเฉพาะในบางเรื่อง พบว่า การแก้ไข ปัญหาโดยการจัดประชุมให้ครู - อาจารย์ กรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และกำหนดหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

2. การปฏิบัติตามแผน จากการศึกษาสภาพการปฏิบัติตามแผนของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานทั้ง 3 แห่ง ที่จะรับการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น พบว่า สถานศึกษาทั้ง 3 แห่ง ได้ประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้มีความรู้ความเข้าใจตรงกัน ในการปฏิบัติงานตามแผน จะเห็นได้ว่าในขั้นตอนของการการดำเนินงานตามแผนนั้นจะมีความสำคัญต่อหน่วยงานที่สุด เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้กิจกรรมต่างๆ ที่วางแผนไว้ให้เกิดเป็นรูปธรรมได้นั้น จะต้องได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มีฟซ์ด (Mifsud, 1996 : 1055 - A) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิรูป

การบริหารการศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของมอดลค่าและไอร์แลนด์เหนือในทัศนะของครูใหญ่ ที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าการปฏิรูประบบบริหารนั้นเกิดภาวะที่ผู้บริหารจะรับคนเดียวไม่ได้ จึงต้องมีชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ

ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่ทำงานด้านนี้อย่างจริงจัง และขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์สื่อต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานสามัญจังหวัดบุรีรัมย์ (2543 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าบุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา การแก้ปัญหาโดยการจัดหาเครื่องอุปกรณ์ให้มีเพียงพอตามความต้องการ และขอความช่วยเหลือจากต้นสังกัดเท่าที่จำเป็น บุคลากรทุกคนจะต้องแสดงบทบาทในการเกื้อหนุนประชาสัมพันธ์ โดยผู้บริหารทำตัวเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของคริสคอลลี (Driscoll, 1994 : Abstract) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้และทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาต่อบทบาทของความเป็นผู้นำในการสร้างฐานการเปลี่ยนแปลง ที่พบว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ มีบทบาทต่อความสำเร็จในด้านการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ต้องได้รับการยอมรับจากครู โดยเฉพาะวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของสถานศึกษารวมทั้งบรรยากาศภายในสถานศึกษา

จากการศึกษาโดยการสอบถามสัมภาษณ์และสังเกตพบอย่างชัดเจนว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับไม่ได้เอาใจใส่อย่างจริงจัง ไม่ได้ติดตามว่าอะไรเปลี่ยนแปลงหรือไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีการติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่อง นโยบายก็ไปอีกอย่าง การปฏิบัติก็ไปอีกอย่าง ไม่มีการปรึกษาหารือพบปะพูดคุย มีแต่การสั่งการจากหน่วยเหนืออย่างเดียว ครูก็เฉยๆ ไม่มีอะไรใหม่เกี่ยวกับการสอนวิธีสอน มีการวางแผนแต่ไม่ปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชีระ รุญเจริญ (2544 : 141 - 143) ที่ได้กล่าวว่า สถานศึกษามักจะยกประเด็นปัญหาด้านปัจจัยมากล่าวอ้างว่าไม่เพียงพอ แทนไม่ได้ยกประเด็นปัญหาด้านกระบวนการและด้านผลผลิตเลย กลับปกป้องตนเองเป็นหลัก ที่พบมีการแก้ปัญหาคือ การขอความร่วมมือจากชุมชนช่วยกันซ่อมแซมวัสดุที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งาน ขอบริจาคโต๊ะเก้าอี้จากคณะครู และบุคลากรทั่วไป จัดทำผ้าป่าหนังสือ เพื่อให้ประชาชนศึกษาค้นคว้า

3. การตรวจสอบประเมินผล จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ได้มีการตรวจสอบประเมินผล จัดทำแผนกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างชัดเจน ตามจุดเน้นและยุทธศาสตร์

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การปฏิบัติงานบางกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การรายงานผลล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาโดยผู้บริหารมีการควบคุม กำกับ ตรวจสอบทุกระยะ บุคลากรมีจำนวนจำกัด แก้ไขปัญหาโดยผู้บริหารจัดทำปฏิทินนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างชัดเจน พร้อมติดตามการรายงานผลเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทองใส เทียบดอกไม้

(2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนบ้านหัวหนอง (สังขวิทยา) ที่พบว่า ผลงานดีเด่นของโรงเรียนส่วนมาก ได้แก่ ครูผู้สอนดีเด่นตามกลุ่มประสบการณ์ และวิชาต่าง ๆ ซึ่งเนื่องมาจากการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูและการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ของผู้บริหารและผู้ได้รับมอบหมาย จากการศึกษาครั้งนี้ได้พบจุดเด่นของการดำเนินงาน ในโรงเรียนโดยภาพรวม ได้แก่ การให้ความสำคัญที่สุดต่อการเรียนการสอน การนิเทศ ควบคุม กำกับ และการติดตามอย่างสม่ำเสมอ ความมีระเบียบวินัยของครู และการปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร

4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียน บ้านพระแก้ว ได้นำผลการประเมินตนเองมาปรับปรุงงาน โดยกำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา และกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา แต่ไม่ได้นำผลการประเมินตนเอง มาปรับปรุงงานอย่างจริงจังครบทุกเรื่องที่มีปัญหา โรงเรียนบ้านพรหมสะอาด ได้นำผล การประเมินมาปรับปรุงงานตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ก็ไม่ครอบคลุม ทุกเรื่องที่มีปัญหาเช่นเดียวกัน ส่วนโรงเรียนสุขพรหมมีศรัทธาญาติ ได้นำผลการประเมินตนเอง มาปรับปรุงงาน โดยขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ก็ไม่ครบทุกด้านที่มี ปัญหา โดยทั่วไปสถานศึกษานำผลการประเมินตนเองมาปรับปรุงตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของวิบูลย์วรรณ หอมดวง (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นรางวัลพระราชทาน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียน บ้านดวน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พบว่า โรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามกลุ่มงานซึ่งเป็นระบบที่มีความถูกต้องชัดเจนและเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการการบริหารงานแต่ละด้านได้ครอบคลุม ส่งผลให้การบริหารงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงงาน และ นำไปวางแผนจัดทำโครงการปฏิบัติงานให้ตรงกับสภาพปัญหาความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่ง ทำให้สถานศึกษามีการวางแผนจัดทำโครงการพัฒนาอย่างตรงจุด เหมาะสม และดำเนินงาน ตามแผนอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนกระบวนการบริหารงาน โดยเน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน มีการประสานงานกับชุมชนทุกรูปแบบ และนำศักยภาพของชุมชน มาสนับสนุนการพัฒนาของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การจัดการ ศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของดัดดา เสนาะพิน (2537 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ ในการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ที่พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

ที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน คือ การจัดองค์การ การกำหนดนโยบาย การวางแผนและการประสานงาน

ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนทั้ง 3 แห่ง มีปัญหาด้านบุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนงานโครงการ และการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องตามแผน การแก้ปัญหาสถานศึกษาต้องพัฒนาให้มีความรู้กับบุคลากรเพิ่มมากขึ้นไป และสถานศึกษาต้องรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 13 ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษา โรงเรียนแกนนำ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนปฏิบัติงาน สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการศึกษา ในลักษณะที่สถานศึกษามีอำนาจในการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ ด้านเงิน คน วิชาการ และอื่น ๆ สถานศึกษาจะต้องมีงบประมาณดูแลและพัฒนาคุณภาพคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น สถานศึกษาจะต้องจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี จัดทำแผนยุทธศาสตร์ตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น สถานศึกษาต้องจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศให้ตรงกับความต้องการสามารถนำไปใช้ได้สะดวก สถานศึกษาควรส่งเสริมบุคลากรให้เข้ารับการอบรม เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา และควรให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

2. ด้านการปฏิบัติตามแผน สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้มีโอกาสปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาอย่างจริงจัง

3. ด้านการตรวจสอบประเมินผล สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผล จัดทำระบบกรทำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา จัดทำเครื่องมือการประเมินผล เพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายของสถานศึกษา และจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้องตรงกับความต้องการ เพื่อรายงานผลต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

4. ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน สถานศึกษควรนำผลการประเมินการปฏิบัติงานมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาถึงระดับหรือสภาพปัญหาการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในมาตรฐานที่ 13 ของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้ง 4 ด้าน ในเชิงปริมาณ เปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันในวงกว้างยิ่งขึ้น เพื่อจะได้นำข้อค้นพบมาเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นให้มากที่สุด และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป